

Norske straffedommer 1958

Av høyesterettsdommer TRYGVE LEIVESTAD.

Sikring.

En sagbruksarbeider født i 1927, med hustru og 2 barn, ble dømt for grovt tyveri og dokumentfalsk. Han hadde brudt seg inn i et apotek og stjålet morfin og stimulerende tabletter. Hos en læge hadde han tatt resepter og selv fylt dem ut med oppdiktet pasientnavn og lægens underskrift og på den måte 9 ganger skaffet seg narkotika. Domfelte hadde 3 mindre dommer for tyveri og biltyveri. Han hadde siden 1949 lidt av tuberkulose, var operert flere ganger, og hadde vennet seg til smertestillende og stimulerende midler. Han hadde fremdeles åpen tuberkulose. Han ble dømt til fengsel i 6 mnd. og til sikring. Han anket forgesves til Hr. som sluttet seg til lagmannsrettens syn at både hensynet til den alminnelige lovlydighet og til å avholde domfelte fra nye straffbare handlinger utelukket betinget dom. Domfelte var da under forfølgning for 8 nye tilfeller av forsøk på å skaffe seg stimulerende midler ved falsk resept. Hr. bemerket at da domfelte var en syk som mer trengte behandling enn straff, gikk man ut fra at departementet snarest tok opp spørsmål etter strl. § 39 nr. 5 om å overføre ham fra straff til sikring. Rt. s. 227.

En 44 år gl. ustraffet reparatør var separert fra hustru og 3 barn. Han saget av kolbe og løp på sitt haglegevær, og kjøpte noen tid etter patroner til det. Med geværet skjult under frakken oppsøkte han sin kone, pratet med henne, ga barna frukt og drops, og åpnet så frakken så geværet ble synlig og sa: „Jeg har noe mer“. Hustruen grep fatt om geværet og skrek, han fikk etter en stund revet det løs og forsvant. Han ble dømt for trusler, strl. § 227 til ubetinget fengsel i 9 mnd. og til sikring, idet de sakkyndige mente tiltalte hadde mangelfullt utviklede og varig svekkede sjelsevner, og at det var fare for gjentagelse. Hr. fastholdt ubetinget fengsel og sikring, men nedsatte straffen til fengsel i 7 mnd. En dommer dissenterte, idet han ikke kunne se så alvorlig på forholdet; ektefellene hadde ekteskapssak gående, domfelte var tidligere ustraffet, og tenkte å reise til sjøs. Straffen burde settes ned og gjøres betinget, og sikring sløyfes. Rt. s. 751.

En 64 år gammel ugift arbeider hadde i tiden 1911—1940 vært dømt 9 ganger for tyverier, 1 gang for legemsfornærmelse og 2 ganger for utuktige handlinger. Han ble dømt for ved flere anledninger å ha foretatt utuktige handlinger med piker under 14 år til fengsel i 13 mnd. betinget med prøvetid 5 år, og til sikring i 5 år. Rt. s. 798.

Arbeidsskole.

En læregutt på 17 år hadde gjort seg skyldig i en rekke tyverier, innbrudd og legemsfornærmelse. Han var arrestert to ganger, men fortsatte med tyverier. Gutten bodde hos sin mor, som var separert og la mer an på å dekke over sønnens feil enn få ham på bedre vei i samarbeid med myndighetene. Det ble ikke nedlagt påstand om straff, men anbringelse på arbeidsskole. Barnevernsnemnda, de sakkyndige og bestyreren av arbeidsskolen mente at gutten ville passe der, og retten traff beslutning om det. Gutten og hans mor anket for å få betinget fengselsstraff, men Hr. forkastet anken. Rt. s. 399.

En 19 år gammel gutt hadde tidligere to påtaleunntatelser for tyverier og en bot for beruselse. Han ble dømt for nye tyverier og for å ha oppgitt falsk navn på hotell og til politiet. Byretten besluttet å anbringe ham i arbeidsskole. Gutten mistet sin mor da han var 8 år, og faren da han var 18. Han bodde hos sin bror. Han var noe under middels begavet, og ustadig i arbeid. Etter anbefaling fra vernelaget, politilægen og direktøren på arbeidsskolen, ble han besluttet anbragt der. Gutten og hans verge anket. Hr. endret dommen til betinget fengsel i 6 mnd. med prøvetid 3 år under tilsyn av vernelag. Det ble lagt vekt på at domfelte nå var i arbeid, hadde slektninger som kunne støtte ham, og at hans forgåelser neppe kunne anses som utslag av forherdet forbrytersk karakter. Man måtte anta at han nå var klar over situasjonens alvor, og forstod at arbeidsskole ville bli aktuell om han påny forgikk seg. Rt. s. 656.

Utsettelse av idømmelse av straff.

Adgangen til å utsette idømmelse av straff, som ble innført i 1955, brukes fremdeles sjelden. Det må særegne omstendigheter til for at man ikke skal idømme betinget straff.

En tidligere ustraffet mann på 35 år skrev selv ut 5 resepter på narkotika. Han undertegnet med to forskjellige legers navn. Han var for noen år siden blitt operert for nyretuberkulose, og hadde senere fått resept på ketogan. Da tildelingen ble stoppet, var han blitt så avhengig av det at han skrev ut de falske resepter. Han ble i forhørsrett dømt til 6 mnd. fengsel betinget for dokumentfalsk, strl. § 182. Han anket, og Hr. utsatte spørsmålet om straff i samsvar med strl. 1. § 52 flg. med en prøvetid av 2 år og på særlige vilkår: 1. Domfelte måtte straks underkaste seg avveningskur. 2. Han måtte i prøvetiden avholde seg fra misbruk av bedøvende midler. 3. Han måtte underkaste seg tilsyn av vernelag. Rt. s. 225.

Betinget dom. (Se også under de enkelte forbrytelser).

En ungdom f. 1938 hadde påtaleunntatelse for tyveri i 1952 og 1956. Han fikk så 90 dager ubetinget for tyveri. Han sonet denne

straff og ble fortsatt sittende i varetektsarrest for en rekke tyverier, 1 innbrudd, 1 bedrageri, hotelbedrageri og oppgivelse av falsk navn, og 3 ulovlige fravær fra militærtjeneste som han var i da han gjorde seg skyldig i disse forhold. Han ble i forhørsrett dømt til fengsel i 1 år, og til å erstatte ialt kr. 2348. Hr. endret dommen, slik at straffen for ulovlig fravær fra militærtjeneste ble satt til fengsel i 90 dager som ansås sonet med utholdt varetektsarrest. For de øvrige straffbare forhold ble straffen satt til fengsel i 9 mnd. som ble gjort betinget, med prøvetid 2 år under tilsyn av vernelag. Det ble lagt vekt på at domfelte virket barnslig og lite utviklet. Han var blitt gift 19 år gammel, og var separert. Han ga uttrykk for anger, og han var sikret arbeid. Fængselskuratoren hadde sterkt anbefalt at han fikk en ny sjangse, ellers ville han være tapt. Domfelte hadde nå sonet ialt 6 mnd. i fengsel.

To dommere dissenterte og mente at domfeltes forgåelser ikke lot seg unnskyldte som guttestreker, og at lengere soning var påkrevet for å gjøre alvoret klart. Rt. s. 425.

To murere i 40 årsalderen, begge gifte og familieforsørgere, og begge flere ganger straffet for tyverier og botlagt for beruselse, hadde sammen begått et innbruddstyveri for å skaffe seg varer de kunne selge for å få mer alkohol. De ble i herredsrett dømt til fengsel i 5 mnd. Deres anke ble tatt til følge. Da de hadde sonet straff innen de siste 5 år, måtte særlige grunner foreligge for at de kunne få betinget dom. Hr. la vekt på at begge lå under for drikk. Begge var klar over det, og ville ta seg alvorlig sammen for å komme bort fra drikken. De ville begge underkaste seg kur. Straffen ble gjort betinget med prøvetid 3 år og særlig vilkår om at de i prøvetiden helt avholdt seg fra alkohol, og tok opphold i kuranstalt eller underkastet seg annen kur anordnet av lege eller ekruelighetsnemnd. Rt. s. 847.

En mann overtok et agentur for et firma, og kjøpte samtidig en bil av det på avbetaling for kr. 5000. Da han ikke betalte avdragene, ble bilen forlangt utlevert. Tross pågang beholdt tiltalte bilen over 1 år og brukte den så den ble adskillig forringet. Han underslo også ca. kr. 3600 for firmaet. Han ble dømt for underslag og for utroskap til fengsel i 45 dager betinget, med særlig vilkår at han i prøvetiden dekket underslaget og det som stod igjen på avbetalingskontrakten når bilen var tilbakelevert. Hr. endret dommen forsåvidt angikk betaling av rest på avbetalingskontrakten, idet betaling av kontraktsmessig krav ikke kan settes som vilkår for å utsette fullbyrdelsen av straff. Rt. s. 942.

En mann på vel 40 år, skilt fra hustru og to barn, fikk i 1955 30 dages fengsel for unnløst av å betale underholdsbidrag. Dommen ble gjort betinget med prøvetid 3 år og særlig vilkår om at han betalte bidragsgjelden. Han gjorde ikke det, og byretten traff i 1956 beslutning om at fullbyrdelsen av straffen skulle utstå på vilkår av at han betalte avdrag med minst kr. 150 pr.

mnd. Høsten 1957 ble han dømt for noen mindre underslag, til en fellesstraf av fengsel i 8 mnd. som påny ble gjort betinget av at han betalte samlet erstatning ca. kr. 6400. I 1958 ble han så dømt for underslag av omsetningsavgift kr. 1210. Straffen ble av byretten satt til ubetinget fengsel i 8 mnd. for alle tre forhold.

Hr. fant imidlertid å kunne gjøre straffen betinget påny. Domfelte var forlovet og ventet et barn. Han var nylig tiltrått en fast stilling og hadde muligheter for å komme i ordnede forhold, noe som ville bli umuliggjort hvis han måtte sone. Prøvetiden ble satt til 3 år, og som særlig vilkår ble satt at han månedlig betalte kr. 155 til full dekning av bidragsgjelden, og halv dekning av de øvrige gjeldsposter. Rt. s. 1064.

Forbrytelse i den offentlige tjeneste.

En postassistent åpnet 12 rekommanderte brev og tok penger som var lagt i dem, tilsammen kr. 1585. I et rekommandert brev han åpnet, fant han ikke penger. Videre åpnet han en rekke brev fra Amerika hvor det var lagt inn dollarsedler, og tilegnet seg på den måte 92 dollar. Brevene limte han igjen og sendte videre. Han ble dømt etter strl. § 122 for som offentlig tjenestemann ulovlig å ha åpnet ham i tjenesten betrodde brev, og for grovt tyveri av pengene, til fengsel i 120 dager. Hr. endret under tvil straffen til fengsel i 6 mnd. betinget. Det ble lagt vekt på at det ikke tidligere hadde vært noe å si på domfelte, at han hadde en sykkelig hustru og 3 barn å forsørge, og at forbrytelsene skyldtes økonomiske vansker i hjemmet. Domfelte hadde dekket de stjålne beløp med pensjonsinnskudd og feriegodtgjørelse. Han hadde mistet sin stilling som postassistent. Rt. s. 32.

Almenfarlige forbrytelser.

En ung mann på 23 år, fra dårlig hjem, hadde 4 straffedommer. Som 18 åring fikk han betinget dom for tyveri, legemsfornærmelse og vold mot politiet. To år etter fikk han først en bot stor kr. 200 for legemsfornærmelse, og deretter en dom for tyveri. Ved benådning ble fullbyrdelsen av fengselsstraffene fremdeles utsatt. I 1956 ble han dømt for tyverier og voldtektsforsøk til fengsel i 3 år og 6 mnd. Han ble løslatt på prøve, og 2 måneder senere forsøkte han å øve voldtekt overfor en 16 år gammel pike i en trappeoppgang. Han tok kvelertak på henne, og dunket hennes hode voldsomt mot nederste trappetrinn og drepte henne på den måte for å skjule voldtekten. Derpå rasket han sammen papirsekker, papp, et tørt juletre og trematerialer og tente på for å sette fyr på huset med fare for menneskene i det, for å ut-slette sporene av drapet. Brannen ble oppdaget og slukket meget raskt. Det var 4 grunnlag for anvendelse av fengsel på livstid, nemlig annen gangs voldtekt, drap for å skjule handlingen, drap

under i seg selv særdeles skjerpene omstendigheter, og ildspåsettelse med fare for menneskeliv. Domfelte ble dømt til fengsel på livstid, etter strl. §§ 192, 233 og 148. Videre ble han underkastet sikring for 10 år for tilfelle av løslatelse.

Domfelte var testet i 1955 og hans I.Q. da satt til 89. I forbindelse med den siste sak fant man at den var 110. Han var slumistenksom og upålitelig, følelskold og eksplosiv. Fysisk var han stor og kraftig og så godt ut. Saken mod ham vakte stor oppmerksomhet. Han nektet enhver skyld. Da et vitne forklarte seg mot ham, prøvte han i retten å kaste seg over vedkommende, så han senere måtte ha håndjern på. Under bevisførselen spilte et bit i den dreptes venstre bryst stor rolle, idet to tannleger mente å kunne si med en inntil visshet grensende sannsynlighet at det skrev seg fra tiltaltes tender. Rt. s. 1101.

Falsk forklaring.

En 30 år gammel sjåffør fikk sammen med en annen mann en pike på 22 år til å forklare til politiet at ingen av dem hadde kjørt en lastebil som var havnet utfor veien og hadde fått skade. Han ble dømt for medvirkning til falsk forklaring, strl. § 166, 2 ledd til fengsel i 45 dager. Han anket for å få betinget dom. Hr. satte straffen ned til fengsel i 30 dager, men fastholdt ubetinget straff av generalpreventive grunner. Rt. s. 652.

Betinget straff fikk derimot en 62 år gl. veiformann. Under etterforskning angående en ulykke hvor en lastebilsjåffør hadde kjørt utfor veien og forulykket, forklarte han to ganger til politiet at da han kort før hadde vært sammen med den forulykkede i en forretning, var det ikke blitt drukket alkohol, og skrev også til kjøpmannen at han måtte forklare det samme, noe denne gjorde. Straffen ble satt til fengsel i 45 dager, og gjort betinget. Hr. forkastet påtalemyndighetens anke. De generalpreventive grunner som gjør seg gjeldende med stor styrke i slike saker, burde ikke utelukke betinget dom i et tilfelle som det foreliggende. Det var her ikke tale om straffesak mot noen idet bilføreren selv var forulykket, bare om å klarlegge ulykken. Det måtte antas at domfeltes uriktige forklaring i et hvert fall delvis skyldtes hensyn til avdødes etterlatte. Rt. s. 754.

Falsk anklage.

En sjåffør på 32 år, straffet 3 ganger for tyverier, og botlagt 6 ganger, gjorde seg skyldig i heleri av tyvegods til ca. kr. 13.000. På politikammeret anmeldte han en dag at det var stjålet en regnemaskin og regnskapsbøker og bilag fra et melkeutsalg, for etter avtale med innehaveren å dekke over uorden i regnskapene. Han ble for heleri og falsk anmeldelse dømt til fengsel i 9 mnd. ubetinget. Hr. satte straffen ned til fengsel i 6 mnd. da det var

gått ca. 1½ år siden forbrytelsene og de tidligere dommer lå 10 år tilbake i tiden, men fant ikke å burde gjøre straffen betinget. Rt. s. 748.

Dokumentfalsk.

En småbruker bygget om en personbil til lastebil, og tok skiltene av en personbil hans sønn eiet og satte på lastebilen og kjørte noen turer med den. Senere ble skiltene på sønnens bil inndratt av politiet. Småbrukeren laget seg da skilter selv med samme nummer som han satte på sin lastebil og kjørte to turer med. Begge forhold ble ansett for dokumentfalsk. Straffen ble satt til fengsel i 27 dager betinget. Påtalemyndigheten anket. Hr. fastholdt betinget fengselsstraff, men føyet til ubetinget bot kr. 200, subs. fengsel i 15 dager. Rt. s. 695.

En læge i en småby hadde en kvinne som pasient. Hun fikk smertestillende midler. Fra 1953 var han klar over at hun var narkoman. Våren 1955 fikk han beskjed fra stadslægen om at han måtte være forsiktig med å forskrive visse midler til henne. Lægen hørte en tid opp med det. Fra høsten 1957 skrev han så igjen ut en rekke resepter til henne. Da stedets apotek var kjent med at kvinnen var narkoman, ble reseptene skrevet ut på andre navn, ialt 11 forskjellige. For dette ble lægen dømt etter strl. § 189 som bl. a. rammer den som i lægeattest gir uriktig erklæring om noe erklæringen skal avgi bevis for. Straffen ble satt til fengsel i 30 dager betinget. Rt. s. 1034.

Forbrytelser mot sedelighet.

En pensjonert skipsfører, tidligere ustraffet, hadde for 1—2 år siden ved to anledninger hatt utuktig omgjengelse med to gutter over 16 år, og 1 gang til med den ene av guttene før han var fylt 14 år. Domfelte var enkemann. Han hadde vært homoseksuell fra ungdommen av, og var selv blitt misbrukt i overgangsalderen. Han hadde kronisk nyresykdom med lett urinforgiftning som sammen med alderdomssvekkelse hadde nedsatt hans selvkontroll. Han hadde varig svekkede sjelsevner, men retten fant ikke grunn til å tro at det var fare for gjentagelse av straffbare handlinger som kunne gi grunn til sikring. Straffen ble satt til fengsel i 3 år og 1 mnd. Lagmannsretten fant ikke å kunne gjøre straffen betinget, idet den mente at soning var påkrevet for å avholde tiltalte fra nye liknende forgåelser. Men da lovens minimumsstraff var vesentlig høyere enn den retten ellers ville utmålt, anbefalte den vesentlig nedsettelse ved benådning. Hr. fant under henvisning til at domfelte nå var 73 år, syk og svekket, å burde gjøre straffen betinget. Rt. s. 396.

En 27 år gammel montør fulgte en 15 års pike hjem. I oppgangen forsøkte han å kysse henne, befølte henne på brystene utenpå

kjolen, holdt henne fast og klemte henne mot veggen og beveget kroppen frem og tilbake mot henne mens han kom med utuktige uttalelser. Han ble dømt etter strl. § 212 for utuktig handling med barn under 16 år og for legemsfornærmelse, strl. § 228 til fengsel i 7 mnd. betinget med prøvetid 2 år. Domfelte var i 1954 dømt for et liknende forhold til fengsel i 8 mnd. betinget med prøvetid 3 år, som han hadde klart. Hr. opprettholdt under dissens dommen. To dommere stemte for ubetinget fengsel, idet de la vekt på den tidligere dom, og at domfelte hadde opptrått brutalt så den unge pike var blitt alvorlig skremt. Rt. s. 527.

En sjåffør på 40 år hadde i løpet av et par år utuktig omgang med 21 gutter under 14 år, og 3 gutter mellom 14 og 16 år. Dels masturberte han guttene, dels var det gjensidig. En del av disse og noen andre gutter foretok han utuktige handlinger med, befølte dem, og fotograferte dem nakne, særlig ende- og underlivs-partiene. Han hadde skapt et unaturlig seksuelt miljø blandt gutter i 12—16 års alderen og ophisset dem til seksuelle utskielser. Han ble dømt til fengsel i 4 år. To sakkyndige hadde funnet at han hadde mangelfullt utviklede og varig svekkede sjelsevner, og at det av den grunn var fare for gjentagelse av straffbare handlinger. Lagretten svarte imidlertid nei på spørsmålet om mangelfulle eller svekkede sjelsevner, og spørsmål om sikring falt dermed bort. Rt. s. 721.

En gårdbruker og kjøpmann f. 1912, forsøkte i 1952 samleie med en 11 år gammel datter, og i årene 1951—54 med en annen datter f. 1940 flere ganger. Han ble dømt for utuktig omgjengelse med barn under 14 år, men frifunnet for blodskam, idet lagretten formodentlig ikke har funnet bevis for at samleie hadde vært fullbyrdet. Han ble dømt til fengsel i 3 år og 3 mnd. og hans anke for å få straffen betinget, forkastet. Rt. s. 442.

En 38 år gammel poståpner med hustru og fem barn hadde en gang samleie med en pike i 13 årsalderen som var barnehjelp hos ham, en gang kysset han henne på munnen, og en gang førte han hennes hånd bort på sitt kjønnslem. Lagretten svarte ja på spørsmål om særdeles formildende omstendigheter i forbindelse med samleiet. Straffen ble satt til fengsel i 1 år og 2 mnd. Selv om retten fant at soning ikke var nødvendig for å avholde domfelte fra nye straffbare handlinger, fant den at straffen ikke stod i misforhold til forgåelsene, og at hensynet til den alminnelige lovlydighet talte mod å gjøre straffen betinget. Tiltross for at vernelaget anbefalte betinget dom — domfelte hadde ellers vært en bra og pliktoppfyllende mann med en rekke tillitshverv — og familiens økonomiske stilling ble fortvilt ved soning, fant Hr. ikke at det forelå slike særlige grunner at betinget dom var på sin plass. Rt. s. 629.

En 20 år gammel traktorkjører slo en natt ved landeveien ned en ung pike, og prøvte under hennes voldsomme motstand å

oppnå samleie. Da en motorsyklist passerte, måtte han slippe henne, og hun flyktet. Han nådde henne igjen, og denne gang lyktes det ham tilslutt å tiltvinge seg samleie. Basketaket tok ca 2 timer. Handlingen var begått etter et øyeblikks innskyttelse under alkoholpåvirkning, men ble utført med uvanlig brutalitet og iherdighet. Han ble dømt til lovens minimumsstraff, fengsel i 3 år. I lagmannsrett stemte en dommer for betinget straff. Flertallet anbefalte p. g. av domfeltes unge alder at straffen ble nedsett ved benådning. Hr. sluttet seg enstemmig til samme standpunkt. Rt. s. 654.

En 69 år gammel skomaker hadde i årene 1951—54 flere ganger samleie med en steddatter f. 1935. Han ble dømt etter strl. § 199, 3 for utuktig omgjengelse med stedbarn under hans myndighet og opsigst til fengsel i 1½ år. Hr. forkastet hans anke for å få betinget dom, men satte straffen ned til 1 år, under henvisning til domfeltes alder og at forbrytelsene lå såvidt lang tid tilbake. Rt. s. 1043.

En 40 år gammel ustraffet arbeider hadde 4 ganger utuktig omgjengelse med sin 13 år gamle datter. Han ble dømt til fengsel i 3 år og 1 mnd. for utuktig omgjengelse med barn under 14 år, og med slektning i nedstigende linje, strl. §§ 195 og 199, nr. 3. Rt. s. 1365.

Årets mest omtalte straffesak var utvilsomt saken om boken „Sangen om den røde rubin“, av forfatteren Agnar Mykle. Boken ble utgitt av Gyldendal Norsk Forlag høsten 1956. I enkelte anmeldelser ble det gitt uttrykk for at boken var utuktig og at påtalemyndigheten burde reagere. 25/2 1957 begjærte Oslo politikammer etter ordre av riksadvokaten rettens beslutning for at boken skulle beslaglegges. Oslo forhørsrett avsto 27/2 1957 denne begjæring; den fant det sannsynlig at boken måtte betegnes som utuktig, men at den nå var spredd i såvidt mange eksemplarer at det ikke ville være særlig betenkelig å avvente dommen i den etterfølgende straffesak.

Mykle og forlagssjef Grieg ble så satt under tiltale etter strl. § 211, 1. b. som truer med fengsel i inntil 2 år den som utgir, falholder, utstiller eller på annen måte søker å utbre utuktige skrifter, bilder og deslike. Det ble reist krav om inndragning hos forfatter og forlegger av den beregnede fortjeneste i medhold av strl. § 36, og av boken og den sats som var brukt til trykning etter strl. § 323.

Ved Oslo byretts dom av 10/10 1957 ble boken betegnet som utuktig skrift etter strl. § 211. Forfatter og forlegger ble imidlertid frifunnet p. gr. av undskyldelig rettsvillfarelse, idet retten fant at de i god tro hadde ment at § 211 ikke rammet skjønnlitteratur. Av denne frifinnelse fulgte at fortjenesten ikke kunne inndras etter strl. § 36. Derimot ble boken og satsen inndratt etter strl. § 393.

Påtalemyndigheten påanket ikke dommen, derimot forlaget forsåvidt angikk inndragning.

Da det var reist spørsmål om strl. § 211 stod i strid med grunnlovens § 100 om trykkefrihet, ble anken behandlet av Hr. i plenum. Hr. fastslo at strl. § 211 ikke står i strid med grl. § 100 eller med grl. § 96 om at ingen kan dømmes uten etter lov eller straffes uten etter dom. Det ble også fastslått at strl. § 211 kan anvendes overfor litterært verk av kunstnerisk verdi. For at § 211 skal kunne anvendes, må det dreie sig om en kvalifisert krenkelse av det anstendige eller sømmelige, vurdert etter oppfatningen i den krets lesere som boken normalt må forutsettes å nå. Avgjørelsen av dette, og om bokens litterære verdi og om de seksuelle skildringer hører med til forfatterens formål, må domstolene treffe, etter en helhetsvurdering. Boken inneholdt avsnitt som isolert sett utvilsomt var utuktige. Sett som helhet fant retallet, 13 dommere, under tvil ikke å kunne karakterisere den som utuktig. Inndragning av boken kunne det da ikke bli tale om, og forlaget ble frifunnet.

Tre dommere dissenterte idet de fant at bokens seksualskildringer ikke var rettfærdiggjort av forfatterens ide eller bokens komposisjon. Rt. s. 479.

Forbrytelser mot liv, legeme og helbred.

En sjåffør ble i 1951 dømt til fengsel i 21 dager for å ha kjørt bil påvirket av alkohol. I 1956 ble han dømt for samme forseelse, denne gang til fengsel i 45 dager. Under kjøringen kolliderte han med en syklist som ble drept. Kollisjonen kunne ikke legges sjåfføren til last. I 1957 kjørte han påny i beruset tilstand med en defekt bil med dårlige bremses, tiltross for at hans førerkort var inndratt for alltid. I et kryss kjørte han på en mann, som syklet foran og hadde gitt signal til at han ville svinge over veien. Han ble i lagmannsrett dømt for uaktsomt drap, promillekjøring og overtredelse av motorvognforskrifter og trafikkregler til fengsel i 1 år og 3 mnd. Både påtalemyndighet og domfelte anket. Hr. skjerpet straffen til fengsel i 1 år og 9 mnd. da domfeltes ferd viste en skremmende mangel av respekt for loven og for medmenneskers liv, så en skarp reaksjon var påkrevet både av hensyn til ham og den alminnelige lovlydighet. Rt. s. 61.

En 54 år gammel vaktmann ble av lagretten frifunnet for forsettlig drap av sin hustru, men ble felt for uaktsomt drap. Under en trette med hustruen hadde han tatt et haglegvær ned fra veggen, ikke undersøkt om det var ladet, holdt det mot hustruen på $\frac{1}{2}$ meters avstand under deres fortsatte trette og fingret med avtrekkeren til et skudd gikk av og rammet hustruen i halsen. Hustruen hadde i de senere år i perioder vært sterkt sinnslidende; domfelte hadde tross nervepåkjenninger søkt å holde hjemmet

sammen. Han ble dømt til fengsel i 1 år og 3 mnd. Både hans og påtalemyndighetens anke ble forkastet. Rt. s. 193.

En 57 år gammel anleggsarbeider drepte med overlegg sin hustru idet han med kniv stakk henne flere ganger i ryggen og skar over strupen og halspulsåren. Han var en psykopat, sjalu, hissig og med følelse av forurettelse. I de senere år var han arbeidsudyktig p. g. av hjertelidelse, slik at ektefellene var avhengige av hustruens arbeidsinntekt, noe som var en belastning for hans sinn. Hustruen orket ikke samlivet lenger da hun følte seg truet og flyttet fra ham noen uker før drapet. Det rammes også domfelte dypt i hans selvfølelse, så han oppsøkte henne skjønt hun ikke ville treffe ham.

Lagmannsretten satte straffen til fengsel i 15 år, med sikring i 10 år. Hr. skjerpet straffen til livsvarig fengsel, og opprettholdt sikringen for tilfelle av løslatelse. Rt. s. 977.

En 47 år gammel ustraffet arbeider drepte sin 80 år gamle tante og stjal en pose med et gjeldsbevis og en del penger fra henne. Domfelte giftet seg i 1941, og forholdet mellom ham og hustruen var utmerket. Økonomien var god, idet de ikke hadde barn og hun tjente like meget som han. Domfelte var tilbakeholden og likevektig, vel anset både innen familien og hos kamerater og foresatte. Han var klubbformann ved den bedrift hvor han var ansatt. I juni 1957 lå hustruen på sykehus, og kom først ut i oktober. I denne tiden festet domfelte en del og brukte for mange penger. Hustruen hadde da hun ble lagt inn på sykehuset gitt ham kr. 900. Disse ble etter hva domfelte hevdet stjålet da noen fremmede overnattet hos ham. Da hustruen kom hjem, ville han ikke fortelle henne om tapet. Først søkte han å låne penger i en bank, og så fikk han låne kr. 1000 hos sin 80 årige tante. Han skrev ut et gjeldsbevis for beløpet som skulle betales innen 1 mnd. På forfallsdagen oppsøkte domfelte tanten, for å få utsettelse. Hun skulle etter hva domfelte forklarte, være blitt sint, skjelle ham ut og gikk mot ham med løftet hånd for å slå. Han satte hånden mot henne, hun falt, og etterpå gå han henne med et jernrør en rekke kraftige slag i bakhodet. Deretter lette han etter gjeldsbeviset, og fant under madrassen i sengen hennes en lerretspose med gjeldsbeviset og kr. 2800 i norske penger og 215 i svenske. Dette tok han med seg. De sakkdyndige fant at domfelte ikke hadde mangelfulle sjelsevner. Drapet var utført i affekt men med overlegg. Etterat tanten var falt på gulvet, var domfelte blitt redd for hvordan det ville gå, familie, sladder m. v. Etter hva retten antok, hadde frykten for hustruens reaksjon vært det dominerende. Straffen ble satt til fengsel i 15 år. Domfeltes anke ble forkastet. Rt. s. 980.

En gutt på 19 år, tidligere ustraffet, begikk sommeren 1957 en lang rekke tyverier, herav 13 ved innbrudd. Han skaffet seg også innbruddsverktøy. Under et innbrudd i en forretning ble han opp-

daget av to konstabler. Han skjulte seg bak et pengeskap, og kastet seg plutselig over den ene konstabel med en kniv i hver hånd og tildelte ham en rekke stikk så han ble drept praktisk talt momentant. Han gikk så til angrep på den anden konstabel og hugg en rekke ganger etter denne som verget seg med kølle. En skipper som kom politiet til undsetning ble også stukket før domfelte flyktet. Han ble dømt for 14 tyverier, for et drap og et drapsforsøk for å undra seg straff for tyveri, og for to legemsbeskadigelser til fengsel i 18 år, og til sikring i 5 år. Påtalemyndighetens anke ble under tvil forkastet. Domfelte kom fra et tilsynelatende bra hjem, men hvor forholdene under oppveksten likevel syntes å ha vært mindre heldige. Intellektuelt stod han fullt på høyde med det normale, men karaktersvikt og følelseskulde gjorde at han måtte betegnes som mangelfullt utviklet. Rt. s. 1068.

Underslag, betinget straff.

En 30 år gammel fenrik med hustru og 2 barn lå under for alkohol. I 1949 og 1951 var han idømt fengselsstraff for promillekjøring, og i 1952 for å ha vært beruset under tjenesten. I 1956—57 underslo han som administrasjonsoffiser vel kr. 20.000. For dette, og et kortere ulovlig fravær han skaffet seg tillatelse til ved å gi sin kompanisjef uriktige opplysninger, ble han dømt til fengsel i 9 mnd. betinget, med prøvetid 3 år under tilsyn av vernelag. Som særlig vilkår ble satt at han i prøvetiden skulle betale av kr. 75 pr. mnd. til dekning av underslaget. Det var lagt vekt på at domfelte hadde mistet sin stilling som fenrik, hadde lagt seg inn på A.A.klinikk og vært avholdende etterat underslaget var oppdaget, hadde skaffet seg nytt arbeid, slik at det så ut til å være gode muligheter for helbredelse. Rt. s. 105.

En 40 år gammel mann med hustru og 3 barn, hadde etter krigen sonet en straff av fengsel i 180 dager for landssvik. Som bestyrer av en avdeling i et større maskinfirma underslo han kr. 32.350 som var innbetalt av kunder. Pengene brukte han til å dekke gjeld i en forretning hvor han tidligere hadde vært ansatt og hadde begått uregelmessigheter. Han ble i forhørsrett dømt til fengsel i 7 mnd. for grovt underslag. Under dissens, 3—2, gjorde Hr. straffen betinget med prøvetid 3 år, under tilsyn, og med særskilt vilkår at domfelte betalte kr. 300 pr. mnd. til fornærmede. Flertallet la vekt på at domfelte hadde vært i økonomiske vansker da han begikk underslagene; han hadde ikke gjort noe for å skjule dem, de var lette å oppdage, men kontrollen var mangelfull. Domfelte var nå leder av et nystiftet entreprenør- og agenturfirma som ville få store vansker hvis han måtte sone. Rt.s. 307.

En 38 år gammel mann, med hustru og 1 barn, ble i 1950 dømt

til fengsel i 1 år for underslag og dokumentfalsk. Ved benådning ble straffen gjort betinget med prøvetid 5 år. Kort etterat prøvetiden var utløpet ble han i 1956 dømt til fengsel i 120 dager for bedrageri og dokumentfalsk. Dommen ble gjort betinget, og som vilkår var satt at han betalte det beløp han hadde tilegnet seg kr. 2721 med månedlige avdrag. I 1957 ble han ansatt som kasserer ved en sommerrestaurant. Her tok han først kr. 10.000 av restaurantens kasse til å innfri et pantelån i hustruens eiendom. Derpå tok han først 4000 kr. og så 10.000 til kjøp av en ny bil. Endelig tok han forskudd på lønn kr. 500 fra restaurantens direktør. Da underslaget ble oppdaget, skaffet han dels dekning, dels sikkerhet for de penger han hadde tatt fra restauranten. I forhørsretten ble han dømt til fengsel i 1 år som fellesstraff for dete forhold og det forhold han var dømt for i 1956. Straffen ble påny gjort betinget, med prøvetid 5 år. Som særlig vilkår ble satt at han betalte den gjenstående gjeld fra det forrige underslag kr. 2621 og fra det nye kr. 510 med månedlige avdrag. Når domfelte påny fikk betinget straff, skyltes det at han hadde vært i alvorlig pengeknipe da han begikk underslaget for å dekke sin kones pantegjeld, og særlig at det var grunn til å frykte at soning av straffen ville bringe ekteskapet i alvorlig krise og føre til skilsmisse, noe som ville ramme hustruen og barnet hårdt. Hr. opprettholdt med 3 mot 2 stemmer dommen, dog med tillegg om at domfelte skulle stå under tilsyn av vernelag. Det ble vist til at vernelaget mente at resosialiseringsutsiktene ville bli vesentlig forringet hvis domfelte måtte sone og ekteskapet gikk istykker. Domfelte hadde nå fått stilling som sykehusarbeider, hvor han ikke ville få andres midler under henderne. Mindretallet pekte på de to tidligere betingede dommer, og mente at soning var nødvendig både for å avholde domfelte fra nye forbrytelser, og av hensyn til den alminnelige lovlydighet. Rt. s. 921.

En 36 år gammel mann hadde tidligere 5 ganger vært dømt for underslag og bedrageri. Han ble dømt for liknende forhold påny, underslag av 20 malerier, dobbeltsalg av 2 malerier, salg av en båndopptager kjøpt på avbetaling og bedragerilån av kr. 500, til fengsel i 9 mnd. Hr. gjorde under dissens 4—1 straffen betinget med prøvetid 3 år, og med særlig vilkår at domfelte betalte de fornærmede halvparten av det han skyldte dem, ialt kr. 4930, med kr. 100 pr. mnd. i prøvetiden. Det ble lagt vekt på at de handlinger dommen gjaldt lå 3 år tilbake i tiden, at domfelte nå var i fast arbeid og underholdt kone og barn, slik at soning kunne komme til å rive ned det som holdt på å bygges opp. Rt. s. 1038.

Underslag, ubetinget straff.

En ugift disponent i en hatteforretning underslo kr. 19.000 i firmaet. Da underslaget ble oppdaget, dekket han kr. 6000. Han ble dømt til fengsel i 6 mnd. Det ble lagt vekt på at han hadde

misbrukt den tillit som var vist ham i overordnet stilling, og at han ikke hadde vært i økonomisk trang. Hans anke for å få betinget dom ble forkastet. Rt. s. 99.

En herredskasserer f. 1904 hadde i årene fra 1946 underslått kr. 55.000 av kommunens midler. En del hadde han brukt til sitt hus, en del til utdanning for sine 4 barn, og det meste i husholdningen. I 1952 meldte han at han hadde mistet kr. 40.000. Da underslaget ble oppdaget hevdet domfelte først at han påny hadde mistet kr. 15.000. I forhørsretten ble han dømt til fengsel i 1½ år betinget. Hr. omgjorde det til ubetinget fengsel i 1 år. Det ble uttalt at her ikke forelå særlige forhold som talte for betinget dom. Domfelte var off. tjenestemann i alminnelige kår og med bra forstand. Det ble også lagt vekt på at han påny hadde påstått at han hadde mistet penger, med den følge at en uskyldig var blitt mistenkt og arrestert. Rt. s. 200.

En kasserer, senere bokholder, i en liten sparebank på landet, underslo ca kr. 50.000 i tiden 1949—1954. Han hadde undertegnet bankkasserens navn falsk på 4 sjekker på ca. kr. 20.000. I lagmannsrett ble han dømt til fengsel i 9 mnd. betinget. Det ble lagt vekt på at han hadde manglet faglige forutsetninger, hatt urimelig lav lønn, og at det ikke hadde vært noen effektiv kontroll. Det var gått 3½ år fra forholdet ble avslørt til han ble arrestert.

Hr. gjorde enstemmig straffen ubetinget under henvisning til hensynet til den alminnelige lovlydighet. Domfelte var en moden mann, 54 år, hadde underslått betydelige beløp og gjort seg skyldig i meget grovt tillitsbrudd. Når det var gått så lang tid fra oppdagelsen til arrestasjonen, skyldtes det for en del domfelte selv. Rt. s. 286.

Underslag av omsetningsavgift.

Stortinget har hvert år siden 1933 truffet beslutning om innkrevning av omsetningsavgift av alle varesalg. Avgiften som i mange år har vært 10 % av salgsprisen, blir inkalkulert i den, og således innfordret av selgerne. Etter lov av 19/5 1933 straffes den som i vinnings hensikt unnlater å innbetale til staten omsetningsavgift som er iberegnet i oppebåret vederlag som for underslag. Det har nokså hyppig hendt at kjøpmenn i økonomiske vansker ikke har kunnet betale inn omsetningsavgift. Ofte er underslag av omsetningsavgift forbundet med uriktig regnskapsførsel og selvangivelse. Gjennomgående har reaksjonen på slike forgåelser vært forholdsvis mild, og ubetinget fengselstraff sjelden. Etter en dom i 1957 som synes å danne prejudikat, er det imidlertid i en rekke tilfeller blitt gitt ubetinget fengsel, idet det er blitt vist til de generalpreventive hensyn.

En kjøpmann f. 1898 hadde ved skatteinspektørens regnskaps-ettersyn i 1947 ikke betalt skyldig omsetningsavgift, og måtte

med straffetillegg etterbetale kr. 41.000, og fikk da advarsel om at man hadde overveiet anmeldelse. I 1950 fant skatteinspektøren påny uetterretteligheter. Avgift med straffetillegg var da kr. 4500. Påny ble det gitt advarsel. Ved nytt ettersyn fant man at han i årene 1950—52 igjen hadde underslått ca kr. 8000 i omsetningsavgift. Han måtte betale dette med 100 % straffetillegg, tilsammen kr. 16.350. Han ble denne gang satt under tiltale for underslag av omsetningsavgift, og for å ha gitt uriktig selvangivelse. I lagmannsrett ble han dømt til ubetinget fengsel i 60 dager. En dommer stemte for betinget fengsel i 90 dager, og ubetinget bot kr. 2000, under henvisning til at det var gått 4 år siden de straffbare forhold, at domfelte var opphørt med sin forretning, og at han var sykkelig.

Hr. opprettholdt dommen under dissens, 3—2. Flertallet la vekt på at domfelte 2 ganger tidligere var grepet i uetterretteligheter, hadde ført uriktige bøger for å skjule underslagene, og ikke hadde manglet midler til å betale. Generalpreventive hensyn tilsa ubetinget fengselsstraff i et slikt tilfelle. Rt. 1957 s. 504.

En elektrisk installatør holdt i årene 1950—54 innkjøp og salg for ca kr. 280.000 utenfor sine bøker og underslo ca kr. 20.000 i omsetningsavgift. Han ga også inn uriktige selvangivelser. Han ble i herredsrett for underslag av omsetningsavgift, uriktig regnskapsføring og uriktige selvangivelser dømt til fengsel i 6 mnd. betinget. Hr. endret dette til 120 dager ubetinget. Rt. 1958 s. 93.

En disponent i et familieaksjeselskap som drev manufakturforretning, hadde i årene 1952—1955 unnlatt å bokføre innkjøp av varer for kr. 245.000, og salg for kr. 313.000, og underslo på den måte omsetningsavgift med kr. 31.300. I samme tid oppga han for liten inntekt i sine selvangivelser med tilsammen kr. 68.000. Han måtte betale 50 % straffetillegg på avgiften, og 100 % på skatten, slik at han samlet måtte betale kr. 116.000. Av dette innbetalte han kr. 43.000, mens det ble pantet for resten med utsikt til dekning. I forhørsrett ble disponenten dømt for unnlatt bokføring, underslag og uriktig selvangivelse til fengsel i 6 mnd. betinget. Hr. endret straffen til 90 dager ubetinget. Det ble lagt vekt på at han måtte betale straffetillegg på ca kr. 50.000. En dommer stemte for ubetinget fengsel i 120 dager. Rt. s. 339.

En annen disponent i et familieaksjeselskap som drev landhandel unnlott å bokføre vareinnkjøp for kr. 363.000 og salg til kr. 417.000 i årene 1952—55. Han underslo omsetningsavgift kr. 34.500. I samme tid oppga han for lite inntekt til beskatning kr. 53.500. Han ble av herredsretten dømt til fengsel i 6 mnd. betinget som Hr. gjorde ubetinget. Rt. s. 691.

En landhandler som i årene 1952—55 tilsammen underslo vel kr. 10.000 i omsetningsavgift, og ga tilsvarende uriktige selvangivelser, ble dømt til fengsel i 60 dager ubetinget. Han anket, men anken ble forkastet, tiltross for at domfelte kunne vise til

at han tidligere var straffet, hadde betalt skatt og omsetningsavgift med straffetillegg, at skattedirektøren og Finansdepartementet hadde ment at anmeldelse for underslag var upåkrevet, og skatteinspektøren i distriktet hadde ment forholdet kunne avgjøres med bot. Hr. viste til at det bevist i flere år var ført uriktig regnskap, at det ikke forelå økonomiske vansker, og at handlinger av en slik art var så samfunnsskadelige at en streng reaksjon var påkrevet. Rt. s. 850.

Tyveri, betinget straff.

En 46 år gammel sjåffør, med hustru og 3 barn, hadde en bijobb som nattvakt. Han gikk en kvell til en kollega som hadde vakt i et større magasin, og tok der noen bluser m. v. til verdi kr. 740. I 1950 hadde han en betinget dom på 120 dager for underslag. Den var ikke sonet. For tyveriet ble han av byretten dømt til fengsel i 90 dager. Hr. fant under tvil å burde gjøre straffen betinget. Tyveriet betegnet et alvorligt tillitsbrudd, men gjaldt små verdier som var kommet til rette, og syntes å være utslag av en øyeblikkelig innskytelse. Det var fare for at domfelte ville miste sin faste stilling som sjåffør hvis han måtte sone. Rt. s. 164.

Tre unge menn, en med realskole og befalsskoleutdannelse, en annen med artium og befalsskole, en tredje med artium og sjøkrigsskole, gjorde seg i løpet av et halvt års tid skyldig i en rekke tyverier. Den første var hovedmann i 6 innbrudd. Ved 4 av dem ble det sprengt pengeskap. Et av tyveriene ble foretatt i Sverige. Den annen var med på 4 av tyveriene. Den tredje var med på 2, og stjal på egen hånd en pistol fra sjøkrigsskolen. Alle var tidligere straffet, og vokset opp under gode forhold. Den første, som også var eldst, hadde dog mistet sin mor tidlig. Han hadde hatt mer penger til rådighet enn han hadde hatt godt av. Han var den ledende, foreslo innbruddene og skaffet bil og dynamitt. De to andre stod i intelligens og kunnskaper dog minst på høyde med ham. De ble dømt til fengsel i 1 år, 6 mnd. og i 120 dager, for alles vedkommende betinget. Under sterk tvil, særlig for den førstes vedkommende, opprettholdt Hr. dommen, men føyet til som vilkår at den første betalte erstatning til den svenske fornærmede med kr. 1500. For de øvrige fornærmede var erstatning ordnet. Rt. s. 175.

En ugift jordbruksarbeider på 49 år hadde vært straffet for tyveri 8 ganger, sist i 1954. Han hadde 10 bøter for beruselse. I en butikk tok han ca kr. 250 fra et kassaapparat. Han ble dømt til fengsel i 6 mnd. Under dissens, 3—2, gjorde Hr. straffen betinget. Flertallet fant at her var slike særlige grunner tilstede at det var forsvarlig. Det var et utpreget leilighetstyveri og gjaldt små verdier som var erstattet. Domfelte hadde de siste 3 år hatt arbeid på et småbruk hvor han følte seg som familiemedlem. En

betinget dom ville være en hensiktsmessigere reaksjon, og egnet til å underbygge den vilje domfelte syntes å ha vist til å slå inn på en bedre vei. Rt. s. 455.

En fraskilt agent på 27 år stjal sammen med 2 forskjellige personer ved 4 anledninger kobbertråd for ca kr. 8000 fra et lager. Tre ganger laget han brennevin og solgte 2½ flaske til 3 forskjellige personer. Han ble i forhørsrett dømt til fengsel i 60 dager betinget. Påtalemyndigheten anket. Under tvil opprettholdt Hr. betinget straff, men skjerpet den til 90 dager. Domfelte hadde vært hovedmann ved tyveriene. En av de andre hadde fått 60 dager ubetinget, og Hr. hadde forkastet hans anke. Han hadde imidlertid 16 bøter for forskjellige forseelser, og fikk i 1953 betinget dom for dokumentfalsk, mens tiltalte her var ustraffet bortsett fra to bøter som ikke her hadde noen betydning. Rt. s. 1188.

Tyveri, ubetinget straff.

3 gifte menn, de to helt ustraffet, den tredje med en dom fra 1940 for promillekjøring, var ansatt i en grossistforretning. Her stjal de kaffe og husholdningsvarer, den første for over kr. 3000, den neste for over 20.000, den tredje for ca kr. 10.000. I en sivil sak som den første hadde anlagt mot sitt firma forklarte han seg falsk i forbindelse med de varer han hadde stjålet. Han ble for tyveri og falsk forklaring dømt til fengsel i 6 mnd. Den andre hadde ulovlig tilvirket ca 120 flasker brennevin, den tredje 20—30 flasker. De ble begge dømt til 120 dagers fengsel. Alle tre anket for å få betinget dom. Hr. forkastet anken, og sluttet seg til forhørsrettens anførsler om at generalpreventive hensyn, omsynet til det nødvendige tillitsforhold mellom en bedrift og dens funksjonærer og arbeidere tilsa en streng reaksjon. Rt. s. 108.

En 29 år gammel sjåffør hadde 6 dommer i Norge og 2 i Danmark for vinningsforbrytelser, dokumentfalsk m. v. Han stjal en dag kr. 15.000 fra et skrivebord på et kontor. Han ble dømt til fengsel i 15 mnd. Under tvil gjorde byretten straffen betinget. En sosialt interessert mann hadde i 1½ år tatt seg av domfelte. Han hadde skaffet ham en liten leilighet, slik at hustruen, som før hadde forlatt ham, igjen var flyttet sammen med ham. Han hadde også skaffet ham arbeid, og arbeidsgiveren som var kjent med hans fortid, var godt fornøyd med ham. Han hadde et barn på 5 år, og hustruen ventet et til. Hr. gjorde enstemmig straffen ubetinget. Det ble vist til at tiltalte nå var dømt 9 ganger. 2 ganger hadde han fått betinget dom uten å klare prøven. Hans siste tyveri gjaldt et betydelig beløp og hadde et profesjonelt tilsnitt. Rt. s. 166.

En ugift fisker på 36 år, var en rekke ganger ilagt bot for beruselse. 6 ganger var han straffet for tyveri, alle gangene av brennevin og under beruselse. Han stjal 2 ganger sprit av kom-

passet på fiskefartøyer. Han ble for grovt tyveri, beruselse og overtredelse av alkoholloven dømt til fengsel i 2 år og 1 måned. Domfelte anket, og viste til at tyveriet bare gjaldt ca 1 liter sprit. Hr. forkastet anken. Tyveri av kompasssprit fra et fiskefartøy er en særlig farlig handling. Da domfelte hadde vært straffet 3 ganger for grovt tyveri i de sidste 6 år, var minimumsstraffen etter strl. § 263 2 år. Men da minimumsstraffen kunne virke hårdt i dette tilfelle, og noe på siden av hensikten med bestemmelsen, idet domfeltes handlinger åpenbart skyltes en unormal hang til og reaksjon på alkohol, antok Hr. at det ville være ønskelig at han etter eventuell benådning ble anbrakt i kuranstalt, hvor han forøvrig en gang før hadde vært. Rt. s. 434.

Brukstyveri av bil.

En tidligere ustraffet ungdom på vel 21 år satte seg inn i en fremmed bil, rygget den flere ganger mot en lastebil som stod like bak, og ble så anholdt. Han hadde en promille på 1,94. I byretten ble han dømt til fengsel i 30 dager under dissens. Hr. gjorde straffen betinget. Det ble lagt vekt på at alle opplysninger om tiltalte ellers var meget gode. Han hadde tross vanskelige kår skaffet seg utdanning. På skolen hadde han vært en mønster-elev. Dette var antagelig første gang i sitt liv tiltalte hadde vært sterkt påvirket av alkohol. Saken var gått sterkt inn på tiltalte, og tilfellet var så særeget at det måtte være forsvarlig å fravike den vanlige praksis.

To dommere stemte for forkastelse av anken. De pekte på at beruselsen hadde vært sterk, det var ikke tiltaltes skyld at tyveriet ikke var lyktes, og at Hr. har stadig understreket de generalpreventive hensyn i slike saker. Rt. s. 902.

En 27 år gammel mann hadde siden 1951 6 dommer vesentlig for vinningsforbrytelser. Siste dom var fra september 1957 og lød på fengsel i 8 mnd. Samme dag som han ble løslatt, gjorde han seg skyldig i beruselse og ordensforstyrrelse. Han ble påny dømt for 2 biltyverier, kjøring i påvirket tilstand, og 3 tilfeller av beruselse, til fengsel i 8 mnd. Byrettens flertall, domsmennene, stemte for betinget straff. Hr. gjorde den ubetinget. Rt. s. 1135.

En 24 år gammel maskinist gjorde seg skyldig i et biltyveri. Han ble dømt til fengsel i 60 dager betinget. Påtalemyndigheten anket, men Hr. forkastet anken. Domfelte hadde en rekke ganger vært i konflikt med straffeloven siden 16 årsalderen. Han fikk advarsel i 1950, påtaleunntatelse i 1951, ubetinget dom i 1954, og 2 ganger i 1955. Han sonet sin siste dom fra april 1955 til mars 1956. Etter den tid tok han seg sammen. Han reiste til sjøs, først utenriks, så i kystfart. Til sjøs hadde han rent rulleblad. Det var hans mening nå å gå på maskinistkskole. En ny soning ville vanskeliggjøre hans utdanning og resosialisering. Rt. s. 1145.

Ran.

To arbeidere, 41 og 37 år gamle utførte sammen et ran. Begge var tidligere straffet, den eldste 4 ganger, siste gang i 1951, den andre 3 ganger, sist i 1957. Den eldste, som var skilt, hadde et par år vært forlovet med en kvinne som han selv karakteriserte som det beste menneske han hadde truffet. Hun gjorde slutt på forholdet sommeren 1957 p. g. av hans drikk. I desember 1957 ble de tiltalte enige om å få tak i penger hos kvinnen. Den yngste tok med en flaske kloroform. Han gikk opp på verandaen i det hus hvor kvinnen bodde, stilte seg bak døren med skjerf for ansiktet, den eldste ringte på, og da kvinnen kom ut, prøvte den yngste å kloroformere henne. Da han syntes kloroformen ikke virket tilstrekkelig, slo han henne i hodet så hun mistet bevisstheten, og surret henne på hender og føtter med en klessnor. Deretter slapp han den eldste inn i huset, hvor denne pekte ut hvor kvinnen skulle ha sine penger. De tog en lønningskonvolut med kr. 194 og en lighter. Den eldste hadde tidligere også stjålet kr. 800 fra en kommodeskuff hos kvinnen. Begge ble dømt til fengsel i 4 år, den eldste for ran og tyveri, den yngste for ran og legemsbeskadigelse idet kvinnen fikk hjernerystelse og varig arbeidsudyktighet. Rt. s. 541.

En arbeider på 31 år hadde i årene 1946—1950 vært dømt 5 ganger, for heleri, tyveri, ran, underslag og legemsbeskadigelse. Den siste dom var ved benådning gjort betinget, de øvrige var sonet. Han kom i lag med en ukjent beruset mann, de drakk sammen, og tiltalte ga så den annen noen slag så han besvimte, og tok hans lommebok med kr. 1100, en pengepung med kr. 80, to ur, kappe, dokumentmappe med to barbermaskiner m. v. Han ble dømt til fengsel i 9 mnd. Han anket for å få betinget dom. Hr. forkastet anken. Selv om det dreiet seg om et fylleran og ikke av de grovere former for ran, så hører ran til de forbrytelser hvor hensynet til den alminnelige lovlydighet krever at det i alminnelighet blir reagert med ubetinget straff. Hensynet til hustru og et 4 års barn, til arbeids- og husleieforhold var ikke i denne sak anderledes enn man må regne med når straffebestemmelsene for slike handlinger skal håndheves. Rt. s. 885.

En gutt på 19½ år hadde ranglet sammen med en kamerat. På gaten fikk de plutselig den innskytelse å slå ned en dame som gikk foran dem og ta hennes veske for å få penger til mer drikk. Tiltalte slo henne ned med en ølflaske, og tok vesken. De fant 8 kr. i den, og drakk opp det og det de fikk for vesken som de solgte. Mens han var under forfølgning for dette forhold, kom en dag en kamerat av tiltalte i klammeri med en annen mann. Tiltalte slo da mannen et par ganger i ansiktet så han fikk et blått øye og kul i pannen.

Tiltalte hadde tidligere 3 påtaleunntatelser og to fyllebøter.

Han ble dømt til fengsel i 7 mnd. Under dissens, 3—2, endret Hr. dommen til fengsel i 10 mnd. betinget med prøvetid 2 år under tilsyn og med totalavhold. Vernelaget hadde anbefalt betinget dom. Tiltalte kunne få hyre, og hadde planer om å skaffe seg utdanning som kokk. Mindretallet mente at det ikke minst av hensyn til den alminnelige lovlydighet ville være riktig at tiltalte som hadde 3 påtaleunntatelser og hadde begått den siste voldsforbrytelse i helt edru tilstand mens ranet var under behandling, nå måtte sone og ta konsekvensen av sine handlinger. Rt. s. 958.

Bedrageri og utroskap.

En 28 år gammel ustraffet rørlegger hadde forgjeves forsøkt å selge sitt hus. Det var forsikret for kr. 20.000,00, og han bestemte seg da for å sette fyr på det for å få forsikringssummen. En morgen før han dro på arbeid tente han på et stearinlys på loftet, og la noe tvist med olje omkring. Hans kone og 2 barn, og en veninne av fruene var i huset. Det ble røkutvikling så brann ble meldt, men huset tok ikke fyr. Tiltalte ble dømt for forsøk på forsikringssvik, strl. § 272, til fengsel i 6 mnd. Han anket forgjeves for å få betinget dom. Hr. uttalte at det av hensyn til den alminnelige lovlydighet som regel vil være utelukket å bruke betinget straff for forsikringsbedrageri. Her kom i skjerpene retning i betragtning den fare tiltalte hadde satt de mennesker i som var i huset. Rt. s. 100.

En agent på 64 år med hustru og flere barn, hadde gjennom årene hatt 7 branner. I 1922 ble han dømt for forsøk på forsikringssvik til fengsel i 120 dager. I 1926 ble han frifunnet for det, men dømt til fengsel i 60 dager for uforsiktighet med ild, strl. § 352. Han var ilagt bot for rasjonerings- og prisovertridelser m. v. ialt 6 ganger. I 11 år hadde tiltalte vært inspektør for et forsikringsselskap, senere agent, men hadde mistet stillingen etter en skade han hadde hatt. En hytte tiltalte hadde, brente i 1955. Han og et par av hans barn førte opp ny hytte. Denne ble forsikret for kr. 40.000 og innboet for kr. 5000. Tiltalte satte fyr på hytten for å få forsikringssummen. Han ble dømt til ubetinget fengsel i 10 mnd., og hans anke ble forkastet. Det ble lagt vekt på at tiltalte ikke hadde vært i økonomiske vansker, hadde handlet med plan og overlegg, vært forsikringsinspektør og agent i en årrekke, og utnyttet sine erfaringer for å gi brannen et troverdig preg. Rt. s. 173.

Forseelser mot formuesrettigheter.

Et renseri fikk en damekjole til rensing. Da eieren fikk den tilbake, mente han at den var ødelagt. Renseriet fikk den etter en del forhandlinger tilbake for å få den undersøkt av en reklamasjonskomite. Denne kom ikke til noe bestemt resultat, men foreslo kjolen sendt til undersøkelse av Tekstiltforskningsinsti-

tuttet. Dette hadde imidlertid hatt kjolen til undersøkelse. Da eieren ville ha kjolen tilbake, forela innehaveren av renseriet ham en kvittering hvor han skulle erkjenne at kjolen ikke var skadet i renseriet, og at han frafalt ethvert reklamasjonskrav. Eieren nektet å undertegne, og tiltalte beholdt kjolen i 4½ måned før han sendte den til eieren; han begrundet det med at han ville ha kjolen som bevis i en eventuell erstatningssak. For rettsstridig forføyning over en annens løvsøregjenstann, strl. § 393, ble tiltalte dømt til bot kr. 200. Rt. s. 717.

Militær strafferett.

En soldat, tidligere ustraffet, ga en militærpolitiserjant et slag på kjeven for å hindre arrestasjonen av en kamerat, og prøvet å hisse sine kamerater opp ved å rope: „Vi slår M. P. ned“. Han ble dømt til fengsel i 30 dager for ved vold å ha søkt å hindre en militær vakt under tjenesten, og for å ha søkt å opphisse krigsmenn til i fellesskap å øve vold mot militær makt under tjenesten, mil. strl. §§ 43 og 49, jfr. 55. Han anket forgjeves med den begrunnelse at han hadde vært beruset, hadde tilstått med en gang, og erstattet skaden, og av de militære myndigheter var refset med 12 dagers vaktarrest. En dommer stemte for betinget straff, fordi saken ved en feil var blitt 1 år gammel før den ble pådømt. Rt. s. 102.

En marinegast hadde 5 ganger vært ulovlig fraværende ialt 12 døgn, hadde skallet en kapteinløytnant så han blødde, ved en anden anledning truet et par befalingsmenn, og gjort voldsom motstand mot militærpolitiet da han ble arrestert i beruset tilstand. Han ble dømt for ulovlig fravær, mil. strl. § 34, for ulydighet, § 77, for respektstridig oppførsel, § 39, for legemsfornærmelse mot overordnet, § 44, for beruselse i uniform, § 72, og beruselse og bråk, løsgjengerl. § 17, til fengsel i 60 dager. Hr. skjerpet straffen til fengsel i 120 dager. Rt. s. 252.

En 22 år gammel flysoldat var en dag ulovlig hos kokken og drakk kaffe istedenfor å være i forlegningen; en annen gang besøkte han sin kone uten permisjon. For å dekke over dette forfalsket han en permisjonsseddel. Da han skulle anholdes av militærpolitiet, truet han med en avbrukket flaskehals. Herredsretten dømte tiltalte til fengsel i 60 dager, og gjorde under dissens straffen betinget. Hr. stadfestet dommen, idet retten fant å kunne fravike den alminnelige regel om ubetinget fengsel for vold mot militærpolitiet, idet tiltalte hadde ment seg uberettiget forfulgt og et øyeblikk hadde mistet fatningen. Han forsørget hustru og 2 barn, og hadde det beste skussmål fra sin arbeidsgiver. Rt. s. 616.

En soldat skjøt under øvelse med treproppskudd først like over hodet på en kamerat, og ville så skremme en annen ved å skyte forbi hodet hans, men traff hans øre. Han ble dømt etter mil. strl.

§ 75 for ved uaktsom behandling av våpen å ha skadet en annen til fengsel i 24 dager. Han anket forgjeves for å få betinget straff. Rt. s. 882.

En 34 år gammel fenrik tok under en øvelse foruten øvelsesammunisjon med noen skarpe skudd i sin pistol. Under en rekognoseringsstur hvor han var kommet over motstandernes leir, fyrte han av noen skudd. Meningen var å skyte i luften, men ett av skuddene gikk gjennom et telt og såret en soldat. Han fikk brudd på en halshvirvel, og ble liggende på sykehus i henved 4 mnd. For å ha overtrått plikt m. h. t. behandling av ammunisjon i h.h. til reglement, mil. strl. § 77, og for ved uforsiktig omgang med våpen å ha skadet en annen på legeme, § 72, ble han dømt til fengsel i 75 dager betinget. Det ble lagt vekt på at fenrikken, som ikke var yrkesmilitær, hadde liten øvelse, hadde en slitsom marsj bak seg, og at ulykken skyldtes et rent uhell. Fenrikken var særlig interessert i tjenesten, en av de bærende krefter i Heimevernet i distriktet, og skulle fortsette som fenrik. En dommer i Hr. stemte for at straffen skulle gjøres ubetinget, men settes ned til 30 dager. Rt. s. 1088.

Dyrevern.

En eldre gårdbruker hadde gjennom årene fra 1935 en rekke ganger hatt inspeksjon av dyrevernemnda og fått pålegg om å bedre foringen og rette på fjøset. I 1951 ble han dømt til bot kr. 75 for dårlig stell. Ved inspeksjon i 1957 fant nemnda at han stelte sine to hester bra, mens kyrne var sulteforet, og en død av vanrøkt. Han ble dømt til bot kr. 100, subsidiært fengsel i 9 dager. Samtidig ble han fradømt retten til å ha storfe. Domfelte hadde ikke reagert synderlig på de mange henstillinger han hadde fått, og når han nå var 65 år gammel, var det lite trolig at han ville endre sin innstilling til storfestellet. Rt. s. 95.

Trygve Leivestad.